

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-09-18

Vår referens

Louise Andersson
Förvaltningsjurist
louise.andersson4@malmo.se

Remiss Justitiedepartementet - Straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel (SOU 2025:87) ÖFN-2025-233

Sammanfattning

En särskild utredare har sett över den straffrättsliga lagstiftningen kring korruption och tjänstefel för att säkerställa att lagstiftningen är effektiv, ändamålsenlig och anpassad till Sveriges internationella åtaganden och kommande EU-direktiv.

I utredningen lämnas förslag om införande av ett nytt brott, missbruk av offentlig ställning. Nuvarande straffbestämmelser föreslås förtydligas och samlas i en ny lag. Vidare föreslås viss straffskärpning.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslagen, men ser vissa tillämpningsproblem och risker med det nya brottet missbruk av offentlig ställning.

Förslag till beslut

1. Överförmyndarnämnden godkänner yttrandet avseende remiss *Straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel* (SOU 2025:87) enligt förvaltningens förslag.
2. Överförmyndarnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel
- G-Tjänsteskrivelse - Straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel (SOU 2025:87)
- Förslag till yttrande - Remiss Justitiedepartementet - Straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel (2025:87)

Beslutsplanering

Presidieberedning överförmyndarnämnden 2025-09-17

Överförmyndarnämnden 2025-09-29

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Regeringen har beslutat att utse en särskild utredare för att se över den straffrättsliga lagstiftningen om korruption och tjänstefel. Syftet är att säkerställa att lagstiftningen är effektiv, ändamålsenlig samt anpassad till Sveriges internationella åtaganden och det kommande EU-direktivet om bekämpning av korruption. I uppdraget har bland annat ingått en översyn av straffansvaret för tagande och givande av muta och för tjänstefel.

Med korruption avses tillvägagångssätt som medför att beslut och handlingsprocesser påverkas på ett otillbörligt sätt, såsom att utnyttja sin ställning för att uppnå otillbörlig fördel för egen eller annans vinning. Det kan ske i utbyte mot förmåner, eller utan att det erbjuds eller överlämnas mutor, såsom vid så kallad vänskapskorruption.

Ett särskilt riskområde för korruption är offentlig upphandling, inte minst inom den kommunala sektorn. Korruption och otillåten påverkan används även av den organiserade brottsligheten för att skaffa sig makt och inflytande. Korruptionens skadeverkningar är stora och hotar grundläggande principer om likabehandling, rättssäkerhet och effektivitet och ytterst det demokratiska systemet.

Utredningen föreslår ett förtydligande av bestämmelserna om tagande och givande av muta som innebär att de läggs samman i en gemensam straffbestämmelse som benämns mutbrott. Minimistrafvet för mutbrott av normalgraden föreslås höjas till fängelse och maximistrafvet till fängelse i tre år. Minimistrafvet för grovt mutbrott föreslås höjas till fängelse i två år. Detta för att straffskalorna ska motsvara den för andra brott mot allmänheten, snarare än förmögenhetsbrott, som idag.

Bestämmelsen om tjänstefel har varit föremål för återkommande kritik mot att den inte träffar sådana fall av missbruk av allmänna medel som inte har samband med myndighetsutövning. Åtgärder i samband med inköp och offentlig upphandling anses som regel inte utgöra myndighetsutövning.

Utredningen bedömer att det finns straffvärda fall av missbruk av det offentliga uppdraget, särskilt vid otillbörligt utnyttjande av allmänna medel, som inte fångas upp av den nuvarande lagstiftningen. Därför föreslås införandet av en ny straffbestämmelse, missbruk av offentlig ställning. Bestämmelsen ska träffa den som vid utövandet av offentlig tjänst eller offentligt uppdrag vidtar eller underlåter att vidta en åtgärd i strid

med lag eller annan författning, för att uppnå en otillbörlig förmån för sig själv eller annan eller för att otillbörligt missgynna annan.

Såväl tjänstemän som förtroendevalda föreslås omfattas av straffansvaret.

Bestämmelsen kan träffa olika former av missbruk av det offentliga uppdraget, såsom fall av vänskapskorruption, infiltration för att gynna kriminella nätverk eller missbruk av allmänna medel som inte omfattas av andra straffbestämmelser.

Exempel på gärningar som föreslås omfattas är att delta i handläggningen av ett ärende trots personliga intressen i saken, att ett visst företag gynnas eller missgynnas vid upphandling eller att tjänstemän och förtroendevalda använder sin position enbart för att straffa eller missgynna någon på osakliga grunder såsom att inte ge den service, tillstånd eller tjänst som mottagaren är berättigad till.

Genom kravet på att lag eller författning ska ha åsidosatts är det endast direkt felaktiga ageranden som träffas av straffansvaret, rena bedömningsfrågor ska falla utanför.

Det ska krävas att gärningen syftar till att gärningsmannen eller någon annan får nytta av att den lagstridiga åtgärden sker alternativt att någon ska missgynnas av åtgärden. Det ska alltså finnas ett avsiktsuppsåt med gärningen. Det räcker inte att den som vidtar eller underlåter att vidta åtgärden bara saknar andra alternativ på grund av resursbrister eller drivs av en vilja att göra rätt i en pressad situation.

Utredningen uttalar vidare att när kollektiva beslut tas, i till exempel en nämnd, bör samtliga som deltagit i beslutet och inte reserverat sig kunna hållas ansvariga.

Utredningen lyfter fram att förslaget inte påverkar den kommunala självstyrelsen.

Kommuner är redan i dag skyldiga att agera och fatta beslut inom lagens ramar.

Eftersom det är fråga om ett uppsåtligt ansvar för åsidosättande av lag, är det inte möjligt att genom straffbestämmelserna angripa bedömningar som förtroendevalda gjort i politiska frågor.

Interna förseelser, som främst rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, ska inte omfattas av straffbestämmelsen, om inte handlingen direkt påverkar utövandet av tjänsteåliggandet.

Straffet för missbruk av offentlig ställning föreslås vara böter eller fängelse i högst tre år respektive fängelse i lägst två år och högst sex år för grovt brott.

Vidare föreslås att maximistraffet för tjänstefel av normalgraden höjs till fängelse tre år och att minimistraffet för grovt tjänstefel höjs till fängelse i två år. Detta för att straffskalorna ska överensstämma med andra brott som har liknande skyddsintressen.

Den nuvarande placeringen av korruptionsbrotten i brottsbalken kan felaktigt ge intryck av att brotten framför allt är att betrakta som förmögenhetsbrott. Utredningen föreslår därför att straffbestämmelserna ska placeras i en ny lag som ska heta lagen om straff för vissa korruptionsbrott.

Förvaltningens överväganden

Det är positivt om föreslagen skärpt straffrättslig lagstiftning kan få en viss preventiv effekt. Föreslagna förändringar kan ha ett pedagogiskt värde och bidra till att lyfta fram korruptionslagstiftningens särskilda karaktär och skyddsintresse. Det kan tydliggöra skyldigheten att iaktta saklighet och opartiskhet i all utövning av offentliga uppgifter. Det i sig kan vara brottsförebyggande. Det kan också bidra till arbetet mot den organiserade brottligheten, som använder sig av korruption och otillåten påverkan för att skaffa sig makt och inflytande. Det kan sammantaget leda till ett ökat förtroende för den offentliga verksamheten och stärka medborgarnas rättssäkerhet.

Det är positivt om det nya brottet missbruk av offentlig ställning täpper till hål i nuvarande strafflagstiftning och på det viset gör att rättsväsendet kan ingripa mot fler fall av korruption och otillåten påverkan.

För straffansvar för missbruk av offentlig ställning ska det krävas att gärningen syftar till att gärningsmannen eller någon annan får nytta av den lagstridiga åtgärden alternativt att någon missgynnas av den. Det ska alltså finnas ett avsiktsuppsåt. Det räcker inte att den som vidtar eller underlåter att vidta åtgärden bara saknar andra alternativ på grund av resursbrister eller drivs av en vilja att göra rätt i en pressad situation. Detta kan medföra bevissvårigheter och tillämpningsproblem. Exempelvis skulle en misstänkt gärningsperson genom en efterhandskonstruktion kunna motivera sitt handlande med att det på grund av resursbrister inte fanns andra alternativ eller att personen bara ville göra rätt i en pressad situation.

Även om syftet med föreslagen bestämmelse om missbruk av offentlig ställning inte är att kriminalisera rena felbedömningar, så går det inte att utesluta att en sådan bestämmelse kan väcka oro vid utövandet av offentlig tjänst eller offentligt uppdrag och skapa en rädsla för att göra fel.

Det går inte heller att utesluta att införandet av brottet kan leda till ett ökat antal polisanmälningar som utgörs av missnöjesyttringar utan substans, kopplat till enskildas missbelåtenhet när en myndighet agerat enligt lag. För den med offentlig tjänst eller uppdrag kan det uppfattas som besvärande, även om polisanmälan är uppenbart ogrundad.

Ett argument som lyfts fram mot ett utvidgat straffansvar är att det kan påverka möjligheten att rekrytera. Det föreslagna nya brottet missbruk av offentlig ställning

täcker in ett område som inte redan är kriminaliserat, men det krävs ett avsiktsuppsåt och att lagstiftning medvetet inte följs.

Det är därmed inte troligt att förslaget skulle ha den direkta påverkan att det skulle försvåra rekryteringen av nya kompetenta medarbetare. Det är inte heller sannolikt att skärpta straffskalor gör det. Snarast kan förslagen leda till ett ökat förtroende för den offentliga verksamheten, vilket inte bör försvåra rekrytering.

Ansvariga

Kajsa Gustafsson Enhetschef

Rebecca Bichis Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef